

‘Verhalen te over’: vertrouwen versus maakbaarheid

1. Uit het Franciscaans Maandblad

A Toe-eigenen en uitdelen

In de zomer van 1226 wilde Franciscus voor langere tijd naar Bagnara. Daar moest hij, zwaar ziek als hij was van al het opgehoopte water in voeten en benen, het bed houden in het nieuwgebouwde huis voor de broeders. Zijn gedachten gingen uit naar allerlei zaken die broeders ingewikkeld en soms te moeilijk vonden. Zo mochten ze wel aannemen wat voor hen werd gebouwd, maar er niet permanent in wonen, laat staan het zich toe-eigenen. Bezit en eigendom waren en bleven voor Franciscus uit den boze. Als man van de vrede kon hij er niet tegen dat je wapens nodig had om bezit te verdedigen.

Plots drongen oorlogsgeluiden naar binnen. Gewapende ridders kwamen uit Assisi. Ze waren bang dat Franciscus in Bagnara zou sterven of dat een andere stad, met name Perugia, hem zou kapen om na zijn dood een zeer kostbaar relikwie te hebben. Assisi eiste zijn vermeende recht op door zich Franciscus' lichaam toe te eigenen: hij die tegen elke toe-eigening was, werd als het ware zelf toegeëigend en tot eigendom gemaakt.

De ridders legden Franciscus, zo ziek als hij was, in een wagen en vertrokken naar Assisi. Toen het etenstijd was, hielden zij halt in het arme Satriano. De broeders brachten de pauze door in het huis van iemand die hen liefdevol ontving, terwijl de ridders het dorp introkken om iets eetbaars te kopen. Dat viel tegen, met al hun geld konden ze niets krijgen. Snel gingen zij terug naar Franciscus en wilden dat hij zijn eigen aalmoezen met hen zou delen. Zij deden het voorkomen als grappig, maar uit hun woordkeus bleek het dedain. Franciscus vond het vanzelfsprekend dat de ridders niets te eten vonden. Volgens hem hadden zij meer vertrouwen in hun vliegen – zo noemde hij geldstukken – dan in God. Ze moesten nog maar eens de huizen langsgaan: “En wees dan niet zo dwaas je te schamen! Vraag de mensen om de liefde van God een aalmoes. De Heilige Geest zal hun hart raken en je zult in overvloed krijgen.”

Franciscus wist als ervaringsdeskundige wat hij zei. Toen hij nog geen religieus was, viel hij eens uit naar een armoedzaaier die een aalmoes vroeg. Hij bedacht direct vol berouw dat je niets kon weigeren aan iemand die er uit naam van de grote Koning om vroeg. De woorden ‘Gods liefde’ ontroerden hem telkens weer. Hij beschouwde die als een betaling voor een aalmoes. Een dienaar van God biedt immers de gever van een aalmoes in ruil daarvoor de liefde van God aan; en in vergelijking daarmee is alles in deze wereld, ja zelfs in de hemel, van nul en gener waarde.

De ridders stegen van hun paarden, legden hun wapens neer, overwonnen hun schaamte en vroegen opnieuw om aalmoezen. Ze kregen omwille van Gods liefde meer dan voor hun geld. De dorpelingen hadden er zelfs schik in en gaven met gulheid van wat ze hadden. Enthousiast kwamen de ridders bij Franciscus terug en vertelden hem hoe het hun gegaan was.

Hubert Bisschops, in het Franciscaans Maandblad, april 2021
uit Herinneringen 96

B Durf los te laten om te vertrouwen

Een aantal jaren geleden bezocht ik op Aswoensdag de oud-katholieke kerk. Achter in de kerk werden de Palmpasentakjes verbrand tot as. Even later werden mensen uitgenodigd om met een kruisje van as op het voorhoofd getekend te worden. De inspirerende woorden van de voorganger klonken als bemoedigende aanzet tot inkeer. Er werd gesproken dat vasten niet ‘vasthouden’ is,

maar loslaten van luxe, gewoonte of werk. Het vraagt durf om een onbekend gebied te betreden maar ook om doorzettingsvermogen om iets bekends achter te laten en op zoek te gaan naar nieuwe betekenis in het leven.

Dit loslaten las ik terug in de tekst over Franciscus toen hij ziek was en hij bij broeders in Bagnara verbleef. Toen de inwoners van Assisi dit hoorden, gingen enkele ridders hem meteen ophalen, omdat ze bang waren dat Franciscus het niet zou overleven in de stad Bagnara. Op weg naar Assisi hielden ze halt in de buurt om hier wat te gaan eten. De ridders trokken een dorpje in om eten te kopen, maar ze kwamen met lege handen terug want er bleek niets te koop. Franciscus gaf hen op hun kop: *“Jullie hebben meer vertrouwen in geld dan in God. Ga terug langs de huizen en vraag om de liefde van God een aalmoes. Dan zul je in overvloed krijgen wat je vraagt!”* En dan gebeurt er iets wonderlijks: de ridders kregen een veelheid aan aalmoezen toen ze daarom vroegen.

Ik dacht hierbij aan de tekst in Mattheus 7: *“Bidt en u zal gegeven worden, klopt en er zal open gedaan worden!”* Jezus roept hierbij op om datgene te doen wat je graag wilt dat er bij jou wordt gedaan. Dienen van de ander staat hierbij centraal. Als mensen zijn we geroepen tot het doen van rechtvaardigheid aan de ander. De Belgische psychiater Dirk de Wachter noemt dit ‘het wonder van de kleine goedheid’. In onze samenleving wordt dit goed doen op allerlei manieren gerealiseerd. Zoals bij M25 projecten waar jongeren worden betrokken bij maatschappelijke kwesties. Ze steken de handen uit de mouwen voor kwetsbare groepen om de werken van barmhartigheid van Mattheus 25 in praktijk te brengen.

In het verhaal van de zieke Franciscus gaat het om te dienen door je schaamte los te laten. Dat je bij deze momenten leert te vertrouwen dat er iets nieuws, iets hoopvol en daardoor een nieuw perspectief kan komen. Goedheid is een manier van handelen en scheppen: geluk scheppen voor andere mensen, hun verdriet verzachten, zelfs iets van de pijn van de wereld wegnemen. Te leren dat het leven om anderen draait. Dat geeft het leven nieuwe zin.

Hermen van Dorp, reflectie op het verhaal uit Herinneringen 96